

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ ДО ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ІГОР В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

FEATURES OF PREPARING CHILDREN FOR SCHOOL USING INTERACTIVE GAMES IN THE CONDITIONS OF THE MILITARY STATE

У статті здійснено аналіз питання підготовки дітей до школи засобами інтерактивних ігор в умовах військового стану. Із психолого-педагогічного погляду дошкільний вік є відповідальним етапом дитинства, адже висока сенситивність цього вікового періоду визначає великі потенційні можливості гармонійного розвитку. Заклади дошкільної освіти постійно використовують перспективний досвід пошуку організації освітнього процесу в сучасних умовах. Підготовка дитини до школи у військовий час потребує більших зусиль, і з метою розвитку та навчання стали застосовувати інтерактивні методи. Війна впливає на дітей руйнівніше, ніж на дорослих, оскільки у старших дітей уже є певний досвід, уявлення про добро і зло, цінність. Маленькі діти, не маючи такого світоглядного багажу, можуть утратити можливість його знайти. У таборах біженців діти страждають не лише від розлуки з рідними, а й від того, що фактично не можуть взяти до рук контроль над життям – вони просто чекають, коли все відновиться.

Визначено, що діти, які отримали поранення або постраждали ментально, обмежуються доступом до освіти, пізнання та фізичного розвитку. Діти у статусі біженців змушені пережити не лише травму розлуки з будинком, а й складності у побудові нових зв'язків, подоланні мовного бар'єру та інтеграції у навчальний процес. Деякі так і не закінчують розпочату освіту, бо змушені заробляти для своєї сім'ї чи просто не отримують доступ до знань і втрачають волю до навчання. Погіршується цей страх ще й тим, що через вік маленькі діти не можуть зрозуміти, через що відбувається конфлікт, які у нього причини, що відбувається і відбуватиметься через це з його батьками. Як показує практика, діти в ігровій формі, наближеній до реальних умов життя, дошкільнята простіше засвоюють навчальну інформацію. Використання ігрових технологій дасть змогу дитині підійти до відкриття нового та закріплення вже вивченого. За допомогою ігрових технологій розвиваються і креативні можливості малюка.

На нашу думку, незважаючи на наявність педагогічної та методичної літератури із цього питання, використання комп'ютерних ігор у процесі підготовки дітей дошкільного віку до школи розкрито не повною мірою, що зумовило актуальність даної статті.

Ключові слова: підготовка дітей до школи, війна, інтерактивні ігри, ігрова діяльність, дидактичні ігри, дошкільний вік.

The article analyzes the issue of preparing children for school by means of interactive games under martial law. From a psychological and pedagogical point of view, preschool age is a responsible stage of childhood, because the high sensitivity of this age period determines great potential opportunities for harmonious development. Preschool education institutions constantly use the promising experience of finding the organization of the educational process in modern conditions.

Preparing a child for school in wartime requires more effort, and for the purpose of development and learning, interactive methods have been used. War has a more destructive effect on children than on adults, since older children already have certain experiences, ideas about good and evil, and values. Young children, not having such worldview baggage, may lose the opportunity to find it. In refugee camps, children suffer not only from separation from their relatives, but also from the fact that they cannot actually take control of their lives – they just wait for everything to be restored.

It was determined that children who were injured or mentally injured are limited in their access to education, knowledge and physical development. Children in refugee status are forced to experience not only the trauma of separation from home, but also difficulties in building new relationships, overcoming the language barrier, and integrating into the educational process. Some never finish the education they started, because they have to earn for their family or simply do not get access to knowledge – and lose the will to study. This fear is also aggravated by the fact that, due to their age, small children cannot understand why the conflict is happening, what its reasons are, what is happening and will happen because of it to his parents. As practice shows, acting in a game form that is close to real life conditions, preschoolers learn educational information more easily. The use of game technologies will allow the child to discover new things and consolidate what he has already learned. With the help of game technologies, the child's creative abilities also develop.

Therefore, in our opinion, despite the availability of pedagogical and methodical literature on this issue, the use of computer games in the process of preparing preschool children for school is not fully disclosed, which determined the relevance of this article.

Key words: preparing children for school, war, interactive games, game activity, didactic games, preschool age.

УДК 159.9
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2022.44.18>

Руденко А.І.

к. психол. н.,
доцент кафедри психології та педагогіки
Хмельницький національний
університет

Дуднік К.І.

студент-магістрант
Хмельницький національний
університет

Постановка проблеми. Війна стала не лише величезною бідною для українського народу, а й навіть соціокультурною зміною, вимагаючи таких самих змін у системі освіти.

Новий виток таких змін, розпочався останнім часом, і він зумовлений утвердженням демократичних процесів. Окрім

того, через війну стає більш складним навчання дошкільників у дитячих садках та відвідування спеціальних курсів для підготовки їх до школи. Уведення нових освітніх програм, пред'явлення високих вимог до рівня розвитку дітей, зміна самої структури освітньої діяльності у школі створюють

чимало труднощів для педагогів, батьків та дітей, які вступають до першого класу. Застосування інтерактивних методів являє собою один із результативних методів підвищення мотивування дитини в розвитку творчих можливостей і формування відповідного психологічного тла.

Освітні заклади активно впроваджують та рекомендують батькам використовувати сучасні засоби навчання, серед яких особливе місце належить використанню інтерактивних ігор. Їх упровадження в освітній процес відкриває нові можливості організації навчально-пізнавальної діяльності дошкільників та надає гнучкий і потужний засіб навчання. Дитина стає більш активною у процесі пізнання, оскільки всі завдання, які можна реалізувати у грі, стають цікавішими.

Аналіз досліджень. Вивченням цього питання займалися такі вчені-педагоги: Т. О. Семакова, Л. М. Бойко, Ю. О. Васеньова, О. В. Зозуля, Г. О. Логвин, О. Г. Корнус, Ю. В. Ботузова, А. О. Новікова, І. І. Костіков, І. А. Волощук, О. В. Семенко, А. І. Ганашок, О. Л. Становський, Н. Т. Тверезовський, Т. І. Носенко та ін. [5, с. 34].

Мета статті полягає у тому, щоб розкрити особливості підготовки дітей до школи засобами інтерактивних ігор в умовах військового стану.

Виклад основного матеріалу. Ігрова діяльність виступає необхідною умовою всебічного розвитку особистості та інтелекту. Гра орієнтована на особистість дитини, а іграшки та предмети, які використовуються у грі, допомагають дитині брати своєрідну участь у важливих життєвих ситуаціях [11, с. 44].

Головна потреба дошкільника – бути повноцінним членом суспільства, жити і почуватися нарівні з дорослими. Однак він не може досягти дорослого життя через свою складність та обмежені здібності. Саме у цьому – невідповідність між бажанням бути схожим на дорослого і неможливістю реалізувати це бажання – полягає суперечливість соціальної ситуації розвитку дитини-дошкільника.

Єдиним видом діяльності для подолання цієї суперечності є сюжетно-рольова гра, у якій дитина виступає у ролі дорослого як носія певних соціальних функцій, вступає у відносини з іншими дорослими, які безпосередньо не присутні. Визначено, що гра – це провідний вид діяльності дошкільнят, вона має широкі можливості для розвитку дітей. Інтерактивна гра – це метод навчання та виховання, у якому поєднуються функції освіти, розвитку та виховання дітей [2, с. 64].

Рольова гра є основною діяльністю дітей дошкільного віку, спрямованою на орієнтацію в предметі та соціальній дійсності [3, с. 9–12].

Рольова гра дає змогу дитині взаємодіяти з тими сторонами життя, які їй недоступні в реальній практиці, тому є основним видом діяльності дошкільника.

У соціальній ситуації розвитку дошкільника все більшу роль починають відігравати однолітки, спілкування і стосунки з якими стають для нього не менш важливими, ніж стосунки з дорослими.

Усе це свідчить про те, що соціальна ситуація розвитку дитини дошкільного віку ускладнюється і диференціюється, суттєво змінюються стосунки з дорослими, які й надалі залишатимуться центром її життя. Якщо в ранньому віці соціальна ситуація розвитку дитини визначалася лише стосунками з близькими людьми, то в дитячому садку дошкільник вступає у стосунки з широким соціальним світом. Те, що дитина спостерігає у світі дорослих, стає предметом її ігрової діяльності, у якій дорослий опосередковано присутній, наприклад гра в учителя чи вихователя для ляльок [16, с. 27].

Гра стає флагманським видом дитячої діяльності. Спілкування з близькими дорослими набуває поза ситуативного характеру і мотивується новими потребами. Дитина освоює нову сферу соціальних контактів – стосунки з однолітками.

Внутрішня позиція дошкільника по відношенню до інших характеризується усвідомленням власного «Я», поведінки та інтересу до світу дорослих.

Ігрова діяльність, спрямована на пізнавальний розвиток дитини під час її підготовки до школи, має такі завдання:

- особистісний розвиток дитини;
- її загальний розвиток;
- активізація спілкування [1, с. 355–357].

Підтримуємо позицію, що у дошкільному віці гра стає провідним видом діяльності, але не тому, що сучасна дитина, як правило, більшу частину часу проводить в іграх, що розважають, а в грі, яка викликає якісні зміни у психіці дитини, впливає на розвиток всіх боків особистості дитини, є формою активного, творчого відображення дитиною навколишнього життя людей, тому вона не зводиться до простого копіювання дійсності; створює передумови для прояву творчості дітей у вигадуванні задуму гри, у комбінуванні низки подій, що відбуваються у грі, у змісті виконуваної ролі та рольових дій, в ігровому вживанні предметів, в ускладненні правил гри.

За допомогою інтерактивних ігор дитина вільно виражає свої інтереси та емоції, спо-

нукає досліджувати довкілля, зв'язки між предметами, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та події у розвитку.

Г. Лендрет довів, що гра – це найкращий спосіб побудувати стосунки з психічно розвиненою дитиною в контексті психотерапевтичної роботи. Свої почуття та ставлення, які дитина не завжди відкрито висловлює, вона усвідомлює, спрямовує, висловлює, використовуючи іграшки [18].

У сучасному світі більшість дітей з обмеженими можливостями стикаються з начебто непереборними проблемами у своєму житті, але, долаючи їх у грі, вони поступово позбавляються від них у житті.

Окрім того, гра як метод навчання, передача досвіду старших поколінь молодшим застосовується з давніх-давен. Гра широко використовується в освіті. У сучасних дитячих садках, які орієнтовані на активізацію та інтенсифікацію навчального процесу, ігрову діяльність використовують як самостійні елементи технології засвоєння понять, предметів і творчої діяльності.

У цьому контексті зазначимо, що, наприклад, поняття «ігрові педагогічні технології» включає досить великий набір методів і прийомів організації навчально-виховного процесу у вигляді різних навчальних ігор [9, с. 78].

На відміну від ігор загалом навчальна гра має одну істотну характеристику – чітко викладену мету навчання та відповідні навчальні результати, які можуть бути виправдані, виражені явно та характеризуються навчально-пізнавальною спрямованістю.

Таким чином, до матеріальних засобів, котрі можуть започатковувати та підтримувати процес розгортання гри, належать книги, засоби масової інформації (дитячі видання ЗМІ, телебачення, Інтернет, радіо), засоби мистецтва (кінофільми, вистави тощо) [7]. Наголосимо на тому, що в грі розвиваються мислення дитини, пам'ять, увага, уява, здібності, починають формуватися вольові якості особистості.

У зв'язку із цим досліджуються основні чинники, які вказують на ступінь готовності дітей до навчання в школі під час військового стану, а саме [11, с. 41]:

Фізичний чинник. Фізичний розвиток дошкільників має певні норми, які визначаються такими показниками, як вага, зріст, зір, слух, рухливість, м'язовий тонус, стан нервової системи та загальний стан здоров'я. Через надзвичайні ситуації та постійний стрес, які відчувають маленькі діти, це може вплинути на розвиток мозку та призвести до проблем із фізичним і психічним здоров'ям. Фізичний розвиток може пере-

шкоджати надмірній або тривалій активації системи реагування на стрес у відсутність основних ресурсів і впливає на здоров'я.

Інтелектуальний чинник. Багато порад батькам щодо підготовки дитини до школи рекомендують орієнтуватися саме на цей показник, але тут головне – не переборщити і не відбити у маленького школяра бажання вчитися. Сюди включають: загальний кругозір дитини, словниковий запас, рівень пізнання світу, мислення та логіку.

Соціальний чинник. Діти повинні мати особисту картину всього процесу на початку навчального процесу: соціальна та моральна позиція щодо спілкування з однолітками та дорослими; знати що таке «добре», а що таке «погано». Соціальна готовність передбачає потребу у спілкуванні з однолітками і вміння підтримувати свої закони поведінки, уміння слухати і виконувати інструкції вчителя, а також навички комунікативної ініціативи та самопрезентації.

Емоційний чинник. Вихователі щодо підготовки дитини до школи вважають цей чинник сформованим, якщо дитина вміє ставити цілі, щось планувати, приймати рішення і докласти зусиль для їх подальшої реалізації. У сукупності всі ці чинники показують ступінь готовності дитини до навчального процесу. Військові стреси посилюють насильство у ній, створюючи модель, що потім передається, коли діти стають батьками. Загалом нестача ресурсів збільшує когнітивне навантаження, що впливає на обсяг уваги, когнітивні здібності і контроль, які є критично важливими, щоб міркувати та вирішувати проблеми. Зниження розумових і емоційних можливостей, викликане стресом через війну, може погіршити здібності батьків і негативно змінює поведінку стосовно дітей.

Щоб полегшити підготовку дітей до школи у таких складних умовах, ми пропонуємо дослідити гру як процес підготовки.

Гра є основною діяльністю дошкільників, а не лише улюбленим заняттям. В ігровій діяльності найінтенсивніше формуються психічні та особистісні якості дитини, тобто ті основні новоутворення, які готують дошкільника до наступного етапу – початкової школи.

Ігрова діяльність впливає на формування довільних психічних процесів: у грі починають розвиватися довільна увага і пам'ять, в умовах гри діти краще зосереджуються і запам'ятовують, аніж у лабораторних дослідах. У грі дитина найлегше виділяє усвідомлену мету (зосередженість уваги, запам'ятовування і пригадування), умови якої змушують дитину зосереджуватися на об'єктах, що входять в ігрову ситу-

ацію, на змісті дій і сюжеті. Дитина, яка не звертає уваги на те, що вимагає попередня ігрова ситуація, не пам'ятає умов гри, буде краще вилучена з гри однолітками. Потреба у спілкуванні, емоційному заохоченні вимагає від дитини цілеспрямованої та зосередженої поведінки [15, с. 10].

Ігрова ситуація і дії, що відбуваються в ній, постійно впливають на розвиток розумової діяльності дошкільника. У грі він учить діяти з предметом-замінником: дає замінику нове (ігрове) ім'я, діє з ним відповідно до імені. Предмети-замінники стають опорою для думки. На основі дій із ними дитина вчиться міркувати на реальну тему. Поступово гра з предметами скорочується, дитина вчиться думати про предмети, образно діяти з ними [12].

Рольова гра дуже важлива для розвитку уяви, яка розвивається, коли дитина вчиться замінювати предмети іншими предметами, приймає різні ролі. Старші дошкільники рідко використовують в іграх предмети-замінники, ігрові дії, вони поступово ототожнюють з ними предмети і дії, створюють в уяві нові ситуації. У цьому разі гра відбувається внутрішньо.

Окрім того, слід зазначити, що творчі здібності в щоденному розумінні часто засвоюються зі знаннями, навчанням дитини. Ось чому акцент робиться на навчання знань дошкільників. Отже, про його творчий потенціал судять по здатності дитини аналізувати та синтезувати в процесі мислення, робити досконалий підсумок вивченого матеріалу, поширювати матеріал у його контексті, застосовувати теоретичні дані на практиці, прогнозувати та оцінити результати навчальних дій, цьому діти вчиться також під час ігор.

Однак відмітними ознаками творчості у мові є вміння думати про нові ідеї, творчість, інтуїція та поєднання розширеної розумової діяльності з творчою уявою у розмові. Це протиріччя диктує необхідність розроблення навчальних та творчих завдань для учнів, спрямованих на розвиток не лише їхньої пізнавальної діяльності, а й творчої [2, с. 3].

Поняття розвитку творчого потенціалу у дошкільника під час навчальної гри нерозривно пов'язане зі змістом творчої діяльності дитини. Найважливіші з них такі:

По-перше, існування проблеми, протиріччя, що вимагає активної діяльності людини для її вирішення.

По-друге, процес творчої діяльності або його продукт повинен відрізнятися новизною та оригінальністю.

По-третє, результат творчості повинен бути соціальним та особистісно значущим.

Це означає, що вона може бути корисна як суспільству загалом, так і особистому розвитку людини, яка бере участь у творчій діяльності [4].

Нарешті, творчість передбачає прогресивність, тобто орієнтацію на корисність результату, на його соціальний характер. Окрім перерахованих вище характеристик творчої діяльності, автори наголошують на важливості наявності об'єктивних умов творчості (соціальних, матеріальних) та суб'єктивних (знань, умінь, мотивації, людських можливостей тощо) передумов.

Зрозуміло, що здійснення такої діяльності передбачає наявність в особистості набору психологічних якостей, які можна назвати своїм творчим потенціалом.

Як правило, існує три основні групи цих якостей, а саме:

- а) фізіологічні характеристики;
- б) пізнавальні якості;
- в) конкретні характеристики особистості [13].

Фізіологічні (або психофізіологічні) характеристики розглядаються в більшості досліджень як природні передумови розвитку творчої особистості.

До цієї групи належать, насамперед, працездатність нервової системи, збільшення фізичних навантажень. Уважається, що здатність до творчої діяльності, яка потребує значного споживання енергії, проявляється переважно у фізично сильних людей [8, с. 93].

Друга група якостей творчої особистості є найбільш дослідженою у сучасній психології. Вони реалізуються у пізнавальній діяльності, забезпечують засвоєння та переробку нової інформації.

Розглянемо детальніше компоненти, що відносяться до цієї групи:

1. Уважність до об'єкта пізнання, до деталей та нюансів, що здатні нести у собі важливу додаткову інформацію. Здатність до тривалого зосередження уваги на одній діяльності, що є запорукою успішності на основі поглибленого освоєння її структури та умов виконання. Підвищена чутливість до нового, здатність надавати новим знанням емоційного забарвлення, виявляти естетичні почуття у процесі пізнання. Так, творчо обдарованому учню притаманні вирази «красиве завдання», «веселий малюнок» і т. д.

2. Добра пам'ять, що вважається запорукою ефективного творчого мислення, бо забезпечує безперервний «доступ» до інформації, яка підлягає подальшій обробці у розумовому плані. Безумовно, серед багатьох видів пам'яті яскраво проявляється

може саме той, який забезпечує успішність реалізації спеціальних здібностей дитини, спрямованих на виконання конкретного виду діяльності: образотворчої, спортивної, технічної тощо.

3. Інтелектуальні прояви творчої особистості вивчено у психолого-педагогічній літературі досить широко. Серед них найвизначнішою можна назвати самостійність мислення, яка проявляється, передусім, у здатності дитини виявляти проблему в процесі пізнання та спрямовувати власні зусилля на її розв'язання [17, с. 42].

Окрім цього, творча особистість зазвичай демонструє також і гнучкість розумових процесів, що передбачає окреслення різних варіантів вирішення навчальної проблеми.

Оригінальність і нестандартність розумового процесу творчо обдарованої особистості реалізується у намаганні вийти за межі вже відомого, обґрунтованого, передбаченого правилами чи загальноприйнятими вимогами. До визначних характеристик творчого мислення відносяться також економічність та інтуїтивність.

4. Розвинена творча уява, скерована на створення нових образів, здатність до моделювання нових оригінальних об'єктів та ситуацій.

До особистісних специфічних характеристик творчої особистості відносяться, насамперед, такі:

- Загострене почуття справедливості, намагання оцінити явища з етичного погляду.

- Ускладнення у спілкуванні з однолітками, що зумовлюється нерозумінням із боку однолітків інтересів та переживань обдарованої дитини.

Досить часто цей феномен поєднується прагненням дитини спілкуватися зі старшими за віком дітьми, які переймаються складнішими проблемами і здатні поділяти погляди дитини.

- Схильність обдарованої особистості до критики поведінки інших та повчань (резонерства). Особливо це стосується тих сфер діяльності, у яких вона має найбільший успіх. Автори зазначають, що у дітей така критика має досить жорсткий та безкомпромісний характер унаслідок ще недостатньо сформованих комунікативних навичок.

- Непередбаченість і деяка нестабільність емоцій, оскільки на нові знання дитина реагує не лише інтелектуальною, а й емоційною активністю.

- Прояви специфічної мотивації, спрямованої, передусім, не на репродуктивну діяльність із передбачуванним результатом, а на досягнення нового, оригінального

рішення, не боячись нерозуміння чи осуду з боку оточуючих.

- Здатність до самокритичної оцінки власної особистості і діяльності. Досить часто це межує зі своєрідним комплексом неповноцінності, який полягає у невпевненості та незадоволенні дитини собою [10].

Однією з основних причин цього явища є передбачення творчою особистістю можливих перешкод на шляху до успіху та усвідомлення недоліку власних умінь та зусиль для їх подолання.

Таким чином, модель творчої особистості охоплює не лише сферу пізнання, а й інші сфери життєдіяльності людини.

У грі дошкільник активно, творчо відтворює працю та побут, соціальне життя, події, стосунки, традиції дорослого світу. Ігрова діяльність впливає формування довільності психічних процесів. Так, у грі у дітей починають розвиватися довільна увага та довільна пам'ять. В умовах гри діти зосереджуються краще та запам'ятовують більше. Свідома мета – зосередитися, запам'ятати щось, стримати імпульсивний рух – раніше і найлегше дається дитині.

Образне мислення, відсутність стереотипів, естетичне сприйняття та воля до дії також характерні для дітей. Часто брак творчого потенціалу потім стає перешкодою у старших класах школи, коли виникає потреба у вирішенні нестандартних завдань, інтерпретації матеріалів із першоджерел [6, с. 3].

Основний акцент у початкових класах робиться на розум, мислення та пам'ять, хоча саме дитина набагато чутливіша до розвитку уяви та творчих здібностей.

Проблема розвитку уяви є актуальною, зокрема, тому, що цей психічний процес є невід'ємною частиною будь-якої форми творчої діяльності людини, її поведінки у цілому.

Уява – це не лише необхідна умова ефективного засвоєння учнями нового навчального матеріалу, а й умова творчого поводження зі знаннями, наявними у дітей, сприяє особистісному розвитку особистості, тобто кажуть, що це багато в чому визначає ефективність ігрової діяльності [14, с. 45].

На думку дослідників, формування творчості має відбуватися безпосередньо під впливом мікросередовища, яке повинно відповідати таким вимогам:

- відсутність регуляції поведінки;
- збагачення інформації із цього питання;
- наявність моделей творчої поведінки.

На думку вчених, мікросередовище може чинити істотний формуючий вплив на такі

аспекти творчості: мотиваційний, когнітивний, поведінковий.

Зарубіжні дослідження з проблеми розвитку творчих можливостей виділяють найбільш характерні для творчих людей риси: висока чутливість до субсенсорних стимулів, здатність сприймати неточності, відхилення, незвичні та унікальні властивості об'єкта, здатність помічати зв'язок між характеристиками, які формально не мають його, здатність сприймати глобально, виділяти суттєве, сутнісне, здатність бачити потенціал, те, що ще не з'явилося [4, с. 73].

Серед особистих якостей творчих особистостей дослідники виділяють прагнення до домінування, ризик, прагнення до незалежності, руйнування порядку.

В. О. Моляко бачить динаміку творчого потенціалу суб'єкта в організації, управлінні змістовною діяльністю свідомості за допомогою багаторівневої та розгалуженої диспозиційної системи, яка проектується назовні за допомогою стратегій та мисленевої діяльності.

Окрім того, учений вводить поняття стратегічної організації свідомості як концептуальне. Однією з нагальних проблем психології творчості є проблема виявлення засобів активізації цих глибоких структур психічного світу людини, відповідальних за перетворення стандартних, типових і універсальних психічних структур у творчі структури, креативні, нестандартні, тобто відповідальні за нестандартні інноваційні «відповіді» психіки.

Так, для досягнення ідеальної норми ми пропонуємо декілька ігор для розвитку та вдосконалення вмінь дошкільників за ускладненими варіантами корекційно спрямованих завдань.

Блок А. Базовий інтелектуальний компонент

Мета: підвищити рівень сформованості базового інтелектуального компоненту у дітей дошкільного віку.

Лабіринт. Методика виконання. Ми пропонуємо дитині цікаві лабіринти різної складності. Завдання – правильно віднайти дорогу та допомогти герою дістатися місця призначення. Оскільки ми працюємо з дітьми, то використовуємо прості невеликі лабіринти, поступово переходимо до середньої складності.

Інструкція: «Розглянь уважно заплутану доріжку. Допоможи герою дійти до фінішу. Тобі допоможе у цьому чарівний олівець».

Слухомовленнєва пам'ять

Загальнообов'язкові завдання. Аудіоказки

Методика виконання. Перед прослуховуванням казок дитині видаються аудіо-навушники. Завдання дітей – прослухати

спеціально підібрані казки. Під час прослуховування казок у вакуумних навушниках блокуються зовнішні шуми, що дає можливість дитині зосередитися безпосередньо на самій казці та через деякий час переказати її.

Кожну частину казки ми ставимо слухати по три-чотири рази. Після проведеної роботи діти виконують інші корекційно-розвивальні вправи. Через деякий час ми просимо дитину переказати прослухану казку.

Інструкція: «Перед тобою навушники, надягни їх. Зараз я тобі увімкну казку. Послухай її та постарайся запам'ятати. Навушники не знімай, поки я тобі не скажу».

Корекційно спрямовані дидактичні ігри
Гра «Варимо компот-борщ»

Методика виконання. Перед дитиною на столі ставимо дві різнокольорові намальовані каструлі та викладаємо набір овочів та фруктів. Завданням дитини є відібрати овочі на борщ, фрукти – на компот.

Інструкція. «Подивись уважно на малюнки, які лежать на столі. Ми будемо варити борщ та компот. У синю каструлю відбери всі продукти на борщ, у червону – на компот».

Примітка: Діти відбирають продукти на компот та борщ поступово (спочатку на борщ, потім – на компот). Наприкінці виконаного завдання ми запитуємо дитину: як називається те, з чого ми зварили борщ? компот?

Дидактична гра «Судоку-город»

Інструкція. «Розташуй на городі моркву, капусту, цибулю та буряк так, щоб у кожному ряді овочі не повторювалися», «Розташуй на городі моркву, капусту, цибулю та буряк так, щоб у кожному стовпці овочі не повторювалися».

Примітка: можна використовувати спрощену інструкцію, тому для цієї категорії дітей цей вид завдання є варіативним та багатоетапним.

Дидактична гра «Шкільний портфель»

Інструкція. «Склади портфель до школи. Поклади лише ті предмети, які тобі знадобляться у школі».

Дидактична гра «Канатна дорога»

Методика виконання. Перед дитиною на столі картонні кабінки різного кольору, кожна має відповідний номер. Внизу пасажирів (коти, дівчатка, звірі, хлопчики...), які мають їхати кожен у своїй кабінці. Кожен із пасажирів має свою назву (ім'я) та свої характеристики. Завдання дитини – уважно слухати та посадити пасажирів у відповідну кабінку залежно від умов.

Інструкція. «Допоможи пасажирам знайти своє місце. Слухай та будь уважним – у кожного пасажира своя кабінка».

Варіанти завдань. Худий кіт їде в червоній кабіні. Низький кіт їде в помаранчевій кабіні. Високий кіт їде в зеленій кабіні. Товстий кіт їде в рожевій кабіні. Смугастих кіт їде у фіолетовій кабіні. Кіт Мурзик їде у сьомій кабіні. Кіт Базиліо їде в другій кабіні. Кіт Маркіз їде в третій кабіні. Кіт Кузя їде в шостій кабіні. Кіт Фелікс – у п'ятій кабіні.

Примітка: Перед виконанням завдання уточнюємо, чи запам'ятала дитина назви всіх пасажирів або їх характеристики. Якщо діти цієї категорії не можуть запам'ятати імена, назви або характеристики, то дітям пропонується шукати пасажирів, якого треба розселити по черзі (перший, другий, і т. д.).

Для формування пізнавальної активності були використані логокросворди, логоресурси та комп'ютерні ігри.

Блок Б. Регуляційний компонент

Мета: підвищити рівень регуляційного компонента у дітей.

1. Мовленнєва саморегуляція та самоконтроль.

Загальнообов'язкові дидактичні ігри «Продовж візерунок»

Інструкція. «Роздивись уважно послідовність викладання малюнків (геометричних фігурок). Продовж візерунок, перекладаючи потрібний малюнок. Будь уважним, малюнок повинен збігатися за кольором та тлом. Якщо ти правильно завершиш візерунок, то побачиш гарний малюнок».

Комп'ютерна гра «Збери намисто»

Інструкція. «Перемісти різнокольорові намистинки у відповідні місця, щоб у тебе вийшло гарне намисто. Пам'ятай: намисто повинно бути симетричним. Тобто його ліва частина – це дзеркальне відображення правої».

Загальнообов'язкові настільні дидактичні ігри. Гра «Танграм»

Унікальність запропонованої гри полягає в одночасній корекції та розвитку декількох процесів. Окрім самоконтролю, гра дає змогу сформувати та розвинути пізнавальну активність, логічне мислення, просторове уявлення, збагатити лексичний словник дитини словами-узагальненнями.

Гра «Збери намисто»

Методика виконання. Ми пропонуємо дитині розфарбувати своє намисто відповідно до зразка, уважно стежачи за послідовністю кольорів.

Інструкція. «Подивись уважно на зразок і розфарбуй своє намисто так само».

Гра «Збережи слово у секреті»

Інструкція. «Зараз ми пограємо з тобою в таку гру. Я буду називати тобі різні слова, а ти будеш їх чітко за мною повторювати.

Але пам'ятай про одну умову: назва квітів – це наш із тобою секрет. Їх повторювати не можна. Будь уважним, коли почуєш назву квітів – мовчи».

Примітка: Умови, запропоновані нами можуть бути різними. Дітям потрібно дотримуватися лише однієї умови.

Гра «Зроби як я»

Інструкція. «Подивись, перед тобою геометричні фігури різного кольору та розміру. Будь уважним, подивись на мій ланцюжок із фігур і склади такий самий, як і в мене. Збігатися повинні послідовність фігур, колір та розмір».

Примітка: Для дітей ми вибираємо ланцюжок спочатку за одним критерієм (форма, колір, розмір). Після правильного виконання підряд трьох ланцюжків ми додаємо другий критерій.

Корекційно спрямовані настільні дидактичні ігри.

Гра «Лего»

Методика виконання. Ми викладаємо перед дитиною деталі Лего різного розміру та кольору. Завданням дитини є скласти фігури за зразками-схемами.

Інструкція. «Подивись уважно та склади таку саму фігуру».

Примітка: Для дітей були використані схеми з двох-трьох лего-фігур.

Гра «Перемалюй малюнок»

Інструкція. «Подивись уважно на малюнок. Давай уявимо з тобою, що ми художники. По клітинках спробуй намалювати таку саму картину».

Гра «Збери пірамідку»

Інструкція. «Подивись уважно на пірамідку, збери таку саму. Кільця зібрані за розміром від найбільшого до найменшого».

Інструкція (варіант 2). «Подивись уважно. Перед тобою схема, за якою ти повинен зібрати пірамідку».

Гра «Чарівники «о» в «і»

Інструкція. «Давай спробуємо з тобою побути чарівниками. Спробуємо перетворити усі букви «о» на «і». Перед тобою склади. Не просто читай їх, а у всіх випадках, коли бачиш букву «о», міняй її на «і».

Склади для дітей : ПО, РИ, КА, ТУ, ТО, РО, КІ, НА, КА, МО, ОТР, АТР, ТОР, МАР, ОМА, ОНТ, БЛО, МОР, ЛОН, НОС, ОВА, ОНТ, ПОР.

Гра «Слова без звуку»

Висновки з проведеного дослідження.

Таким чином, можемо сказати, що гра – перша школа волі дитини. Саме у грі вона вперше виявляє свою здатність добровільно, із власної ініціативи підкорятися різноманітним вимогам. А сама роль уособлює певні правила, є завданням, яке вирішує дитина.

Ігрова діяльність наділена найбільшими можливостями для формування дитячого співтовариства, у якому найповніше активізується соціальне життя дітей.

У процесі ігрової діяльності зароджуються і диференціюються нові види діяльності дітей: формується образотворча діяльність, уперше з'являються елементи праці та навчання. Використання ігрових прийомів та дидактичних ігор забезпечує дбайливе ставлення до природи дошкільника.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Амонашвілі Ш. А. Експериментальні дослідження з проблеми перебудови початкового навчання. Тбілісі, 2011. 405 с.
2. Баль Н. М. Актуальні проблеми діагностики мовленнєвих порушень у дітей. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія.* 2010. № 14. 23 с.
3. Бурова А. Організація ігрової діяльності (методичні рекомендації). *Дошкільне виховання.* 2007. № 10. С. 8–13.
4. Божович Л. І. Особистість і її формування в дитячому віці. 1998. 400 с.
5. Волков Б. С. Вікова психологія : у 2-х ч. : навчальний посібник / за ред. Н. В. Волкова. Москва : ВЛАДОС, 2005. Ч. 2. 343 с.
6. Головань Н. О. Ми готові до школи? Кіровоград : Державне центрально-українське видавництво, 2013. 72 с.
7. Гребенюк О. С., Гребенюк Т. Б. Теорія навчання. Москва : ВЛАДОС-ПРЕС, 2003. 384 с.
8. Дзюбко Л., Гриценюк Л. Діагностика навчальної мотивації. Київ : Шкільний світ, 2011. 128 с.
9. Загальна психологія. *Енциклопедичний словник* : у 6 т. / ред.-сост. Л. А. Карпенко. Київ : Вища школа, 2006. 176 с.
10. Зимова І. А. Педагогічна психологія : підручник ; вид. 2-е. Москва : Логос, 2004. 384 с.
11. Ігрова діяльність дошкільника: молодший дошкільний вік / Т. О. Піроженко та ін. Київ : Генеза. 88 с.
12. Коломінський Я. Л. Соціальна психологія шкільного класу : науково-методичний посібник. Мінськ : ФУА Інформ, 2003. 312 с.
13. Кларін М. В. Інновація у світовій педагогіці. Рига, 2005. 176 с.
14. Палій А. А. Дитяча психодіагностика. Київ : Академвидав, 2010. 432 с.
15. Марютіна Г. М., Стефаненко Т. Г., Поливанова К. Н. Психологія розвитку : підручник / за ред. Т. Д. Марцинковського. Москва : Академія, 2001. 352 с.
16. Аксьонова О. П., Аніщук А. М., Артемова Л. В. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція) : у 2-х ч. Ч. 2 / наук. кер. О. Л. Кононко. Київ : МЦФЕР-Україна, 2014. 452 с.
17. Стадненко Н. М., Ілляшенко Т. Д., Обухівська А. Г. Психологічна готовність до навчання дітей 6-річного віку (методика діагностики та корекційно-розвиткові заняття). Кам'янець-Подільський : Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи, 2006. 52 с.
18. Піроженко Т. О., Ладивір С. О., Вовчик-Блакитна О. О. Становлення внутрішньої картини світу дошкільника : монографія / за ред. Т. О. Піроженко. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. 236 с.